

*

Ще до сходу сонця сходилися вони до голяра Тимка щонеділі і свята, аби голитися і підстригати чупер. Приносили з дому то хліб, то солонину, то інший харч, а грошей ніколи, їх було вже небогато в селі, що держалися Тимка, бо одні повмирали, а другі пропали на війні. Але від трийцяти літ вони привикли мати оцей схід і не покидали його.

— Коби-сте не курили такі тютюни, що я гину від них, та не рзали, як коні, бо я глухну.

— Сиди, Насте, тихо, а глуха-то ти давно.

— Як не глухнути в такому млині, стидайтесь, старі пайташі.

— Та чого ви слухаєте музику з беззубого гребіння? — каже Тимко.

— О, якого ґазду маю, видите ступня! І він ще такий храпливий та слинавий...

— Ти питлюєш язиком, як у млині...

— Тьфу на тебе, старий.

— Вона би ще хотіла так, як давно, аби її попліскувати по мнєкім, але, небого, вибачай, мнєкого вже давно нема.

— І це ти таке в неділю говориш, окаяннику, таже сьогодні-завтра до дучі маєш забиратися...

— Най і до дучі, а таки старих бабів не буду плескати.

Регіт, сміх, Настин кашель.

— Тимку, бери, мой, кліщі та тєгни зуб, та я цеї ночі по стінах дравси.

— Котрий зуб?

— Та на, дивиси.

Василь розняв рот і показав цілий ряд білих зубів.

— Та який дідько з зубами з твоїми? Зуби такі, що залізо перекусиш.

— А я не годен вітримати.

— Я, небоже, не буду до служби божої тєгнути.

— Терпи, як можеш, до післі служби, бо я тепер кров не буду пускати.

— І-і, кілько ти нам крові вже пустив перед службою з борода та лица.

— То не хотічи, а це інше.

— Васи, а пробуй горівки.

Сходили діти ціле село — та й нема.

— Нешті румунешті.

— А я зараз найду, але аж на кінці села.

— А кілька нас є?

Порахували.

— Літерку як купиш, та й буде.

Всі шукали грошей, поволі, ніби невдоволені, але раді, що буде забава.

— Розробляйте мило, котрі голитеси, а котрі стрижитеси, то сідайте, бо сонце сходить.

— Тимку, небоже, ти тримай вже трафіку з папірками, бо як котрий віде з твоїх рук, то мусить цілу книжечку віліпити, аби кров з него не зійшла.

— Та в тебе, Миколо, така тверда борода, що я борше би дику свиню віголив та пустив до церкви, ніж тебе.

— Тобі все недогода, а на Юрка нарікаєш, що має мнєкий волос.

— Бо також пустий волос, такий, як у дівки межи пахами... Мені вже рука дрожить, я не знаю, як я вас доголю до кінця, а як ще котрий з вас вівернете ратиці, то таки не знаю, як вго на лаву покласти.

Сонце вже добре зійшло, як Тимкові гості сиділи обліплені папірцями та чекали на горівку.

Микита врешті прийшов з пляшкою, і заки ще обголився, то на столі була горівка і накроєний хліб з часником.

— Пиймо, бре, бо гони наші короткіі Що будемо собі жалувати?

— Та нам коби цеї нехтолиці хто доносив, то ще би-с, мо, дубали поволі. Війта вже не кладемо, ради не вібираємо, послів не посилаємо.

— Все перейшло на читальню, там тепер рєд .

— От, рєд, дівки перебираються на парубків, парубки на дівок, обіймаються без встиду та сорому, весіле справляють та беруть грощі за білета.

— Така тепер у них настала забава, але вони мають розум, не бійси, молоді, світом бували. Польщі ані-ані не хотє, а панцькі ґрунти хотє розділити.

— Бігме, добре, ніц не кажіть, тепер з цев Польщев ніхто не годен вітримати: і маєткове, і доходове, і ґрунтове, і від псів, і від гноївки... але де що на світі є!

— Та коби могли вібороти! От дай боже здоровлє, Насте, та й не кричи на нас, бо, небого, вже-м на розході.

— Та що я вам кажу, дай боже і вам здоровля, лиш не заґрійте голови, як котрих зелених світ: люди йдуть до церкви, село обмаєне, а ви лежите, як дуб'є, під любистком...

— Тогди був гелт, де ті часи?..

Довго ще балакали і Василеві на хорий зуб оставили зо два келишки.

— Та йдіть вже додому, та коли вас жінки зберуть до церкви і коли я вімету оте волосе, кінцькі гриви з білих коней...

І вони виходили з хати зі спеченими обличчями, які сонце довгі роки пражило; воно й тепер зараз увіссалося в них, та й вони його несли до своїх домів.

— Зараз буде біда,— казав Микола Максимові.

— Та яка біда, а дітем від тебе зась!

— Та дітем зась, але стара. Вже чекає, аж очі відивила, аби мене чісати.

— Сам си чіши.

— А де ж би вона дала, вона ціпко любить полюванє робити в чупрі, та зараз занюхає, що-м пив горівку. Та й казане: не маєш стиду, старий, ні від сонца, ні від людий.

— То сховайси десь у стодолі.

— То пропало, вона би мене з гребенем шукала до завтра...

*Morituri — Ti, що чекають смерті (лат.)